

Lázár Ervin XVII. Országos Anyanyelvi Verseny
2026-27. tanév
1. forduló

Babits és Karinthy[1]

"Szegszárdon Születtem, Színésznőt Szerettem"[2]

(Karinthy Frigyes)

Van olyan író, akinek a neve hallatán szinte azonnal mosolyra húzódik a szánk. Van, aki úgy tud tükröt tartani elénk, hogy közben észre sem vesszük, saját magunkon nevetünk. Karinthy Frigyes ilyen író volt. Karinthy számára a humor soha nem pusztán szórakoztatás volt. A nevetés mögött ott rejlett az éles megfigyelés, az irónia, a társadalomkritika és mindenekelőtt a nyelv öröme. Játszott a szavakkal, kifordította a megszokott helyzeteket, felnagyította az emberi gyarlóságokat, és olyan pontosan ábrázolta az iskolai életet, a hétköznapi félreértéseket és az emberi viselkedés komikumát, hogy írásai több mint száz év után is meglepően ismerősen hatnak.

De vajon hogyan szólalna meg az, aki *a humorban nem ismer tréfát* a 21. században? Mit kezdene az automatikus szövegjavítással, a kommentháborúkkal, az influenszerekkel, a mémekkel, a TikTokkal vagy a mesterséges intelligenciával? Hogyan parodizálná az online felelést, a digitális naplót, a slam poetryt vagy az e-sportot?

A nyelv folyamatosan változik. Új szavak születnek, régi kifejezések kapnak új jelentést, rövidítések, emojik, mémek és digitális szövegek válnak mindennapi kommunikációnk részévé. Egy dolog azonban változatlan, a nyelvben rejlő játék lehetősége. Az idei verseny témája ezért a nyelvi játékosság, a nyelvi humor.

A verseny során Karinthy Frigyes szellemiségéhez kapcsolódva azt vizsgáljuk és próbáljuk ki, hogyan találkozhat egymással az anyanyelv gazdagsága, a humor, az irodalom és a digitális világ. A versenyzőknek a korábbi évekhez hasonlóan szükségük lesz nyelvi leleményre, gyors reagálásra, kreativitásra, irodalmi ismeretekre és természetesen jó humorérzékre is.

A 2026/27-es tanévben Karinthy Frigyes születésének 140. évfordulójára is emlékezünk. Ez az évforduló kiváló alkalmat kínál arra, hogy újra felfedezzük azt az írót, aki egyszerre tudott gyermeki kíváncsisággal rácsodálkozni a világra és

[1] https://cultura.hu/kultura/140-eve-szuletett-babits-mihaly/

[2] Karinthy Frigyes: Így írtok ti. Budapest: Athenaeum, 1912.

könyörtelen pontossággal kifigurázni annak visszásságait. Karinthy Frigyes humora Szekszárdtól sem áll távol. Az *Így írtok ti* lapjain Karinthy szeretetteljes iróniával parodizálta kortársait, köztük szekszárdi születésű barátját, Babits Mihályt is. Egyik híres tréfája szerint Babits a versenyünk mottójában szereplő idézet érdekében már születése előtt gondoskodott róla, hogy a későbbi költői alliteráció tökéletes legyen. A játékos megjegyzés egyszerre mutatja Karinthy nyelvi leleményét és azt, hogyan válhat egy földrajzi név is az irodalmi humor részévé.

Karinthy humora ma is él, fedezzük fel együtt!

1. forduló 1. feladat: TikTok Tanár Úr, kérem!

„Úgy használnak engem, mint a krumplit Európában: virágomat és gyümölcsömet (humor és vicc) tépik, a gyökérgumót (filozófiámat) eldobják."[3]

A feladat leírása:

Készítsetek egy maximum 90 másodperces, TikTok-, Instagram Reels- vagy YouTube Shorts-stílusú videót, amelyben a *Tanár úr, kérem!* című kötet egy szabadon választott novellarészletének vagy jelenetének kreatív, digitális osztályteremre szabott feldolgozását végzitek el a mai közösségi média világának stílusában! A videó használhat gyors vágásokat, feliratokat, effekteket, mémeket, influenszeres vagy vlogjellegű megszólalásokat, reklámparódiát és egyéb közösségimédia-eszközöket. A feldolgozás lehet humoros, ironikus, modernizált vagy parodisztikus, de kapcsolódjon az eredeti mű hangulatához és mondanivalójához! A feladat megoldása során mesterséges intelligencia használható.

Kötelező elemek

- digitális osztálytermi környezet vagy annak elemei
- legalább egy „pop-up reklám" vagy reklámparódia (időkereten túl is beilleszthető)
- legalább egy szóintarzia, például: „*Rossz itt a koszt, ó lány…" „Önt egy égi kar inti…" „Frigye sikerülni fog…"*
- legalább egy Tolna megyei származású író, költő kreatív beépítése a történetbe vagy a videó szövegébe

Technikai követelmények

- fekvő vagy álló formátum egyaránt elfogadott
- a videó lehet élőszereplős, animációs vagy vegyes technikájú
- használható zene, effektek, feliratok és digitális filterek

Értékelési szempontok:

- előadásmód, hangminőség, képminőség (25 pont)
- irodalmi vonatkozások (25 pont)
- szövegalkotás, nyelvi játékok minősége (25 pont)
- short videó műfaji jellemzői (25 pont)
- digitális világ jellemzői (25 pont)
- ötletesség, kreativitás, humor (25 pont) **Maximum: 150 pont**

[3] Közli: Halász László: *Karinthy Frigyes*.
Szépirodalmi Kiadó, Budapest, 1972

1. forduló 2. feladat

„Ki korán kel, aranyat lel. Viszont aki aranyat lelt, későn fekszik, és másnap már nem tud korán felkelni. Leghelyesebb le se feküdni, akkor mindenkit megelőz az ember”

(Karinthy Frigyes)[4]

A közmondásferdítések, más néven antiproverbiumok, ismert közmondások humoros eltorzításai vagy átalakításai. Hatásuk azon alapul, hogy a hallgató felismeri az eredeti közmondást, miközben az új változat attól eltérő jelentést hoz létre. A humor az eredeti és az elferdített változat közötti feszültségből fakad. A felmérések szerint az alábbi tíz közmondás rendelkezik a legtöbb humoros változattal:

- *Addig jár a korsó a kútra, (a)míg el nem törik. (178)*
- *(A)ki korán kel, aranyat lel. (153)*
- *Aki másnak vermet ás, maga esik bele. (149)*
- *Jobb ma egy veréb, mint holnap egy túzok. (88)*
- *A hazug embert [a hazugot] könnyebb [hamarabb; előbb] utolérni [utolérik], mint*
- *a sánta kutyát. (88)*
- *Amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra. (82)*
- *Ajándék lónak ne nézd a fogát. (76)*
- *Kicsi a bors, de erős. (75)*
- *Ahány ház, annyi szokás. (66)*
- *Aki a virágot szereti, rossz ember nem lehet. (65)*

A feladat leírása:

Alkossátok meg a fenti tíz közmondásnak egy-egy ferdített, a mai digitális világhoz kapcsolódó változatát! A szakirodalom alapján pontosan nevezzétek meg a ferdítés módját, a fő- és alkategóriákat is adjátok meg! A tíz közmondáshoz készített példák között tíz különböző, a szakirodalomban ismertetett ferdítési módnak kell megjelennie. Röviden magyarázzátok meg, hogy miért az adott ferdítési módot választottátok, és hogy mi teremti meg a humoros hatást! Legalább 10 fő (pl. osztálytárs, családtag, barát, tanár) véleménye alapján értékeljétek, mennyire találják humorosnak a ferdítést egy 1–5-ig terjedő skálán az emberek (1 pont: egyáltalán nem humoros; 2 pont: kissé humoros; 3 pont: közepesen humoros; 4 pont: kifejezetten humoros; 5 pont: nagyon humoros)!

A megoldásokat az alábbi példa mintájára adjátok meg:

Madarat tolláról, embert barátjáról: *Madarat tolláról, embert a profilképéről*.

- Ferdítés módja: csere, egy szó megváltoztatása, az utolsó szó megváltoztatása
- A ferdítési mód indoklása: azért választottuk az egy szó kicserélését, mert így a közmondás eredeti szerkezete és könnyen felismerhető ritmusa megmarad, mégis új, digitális jelentést kap. Egyetlen szó megváltoztatása is elég ahhoz, hogy a közmondás mai helyzetre vonatkozzon.

[4] T. Litovkina Anna – Vargha Katalin (2012): Common types of alteration in Hungarian anti-proverbs. In: T. Litovkina Anna – Péter Medgyes – Judith Sollosy – Dorota Brzozowska (eds.): Hungarian Humour. Humour and Culture 3. Kraków: Tertium, 287–315.

- A humor forrása: a hagyományos emberismereti szempontot a közösségi média világára alkalmazza, a profilkép alapján valójában nem lehet biztosan megismerni valakit, mégis sokan ez alapján alkotnak véleményt másokról.
- Humorértékelés: tíz 14 és 18 év közötti diák véleménye alapján kifejezetten humoros (4 pont)

Értékelési szempontok:

- közmondásferdítés (3 pont)
- ferdítés módja (4 pont)
- humor forrása (3 pont)
- indoklás (3 pont)
- humorértékelés (2)

Minden hibátlan megoldásért 15 pont jár. E feladat megoldása során mesterséges intelligencia nem használható. Ennek megszegése a versenyből való kizárást vonja maga után.

Maximum: 150 pont

A felkészüléshez ajánlott irodalom:

- Karinthy Frigyes: *Így írtok ti*. https://mek.oszk.hu/00700/00716/html/
- Karinthy Frigyes: *Tanár úr, kérem!* https://mek.oszk.hu/00700/00719/00719.htm
- Hrisztova-Gotthardt, Hrisztalina – T. Litovkina, Anna – Barta, Péter – Vargha, Katalin (2018): *A közmondásferdítések ma: Öt nyelv antiproverbiumainak nyelvészeti vizsgálata*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 158 p. (Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához, 203.) https://real.mtak.hu/88891/1/Antiproverbium_konyv.pdf